

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Seimo Audito
komitetui

Nr.

I

Nr.

Kopija
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
kanceliarijai
Energetikos ministerijai

DĖL GALIMYBIŲ SKATINTI JUNGIMĄSI PRIE CENTRALIZUOTO ŠILUMOS TIEKIMO

Išnagrinėjome Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2022 m. gegužės 5 d. raštu Nr. S-1315 persiūtą Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto 2022 m. balandžio 27 d. posėdžio protokolo Nr. 141-P-10 3 klausimo nutarimą. Informuojame apie jungimosi prie centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – CŠT) sistemos skatinimo priemones ir numatomus teisinio reguliavimo pokyčius.

Centralizuotai tiekiamos šilumos gamyba pasižymi santykinai mažu poveikiu oro kokybei, palyginti su namų ūkių būstuose naudojamais kurą deginančiais įrenginiais (ypač deginančiais kietąjį kurą). Skirtingai nei individualiai šilumos gamybai naudojamuose buitiniuose katiluose, CŠT katilinėse diegiamos pažangios išmetamų dujų valymo technologijos, kurios užtikrina ES ir nacionaliniais teisės aktais nustatytą į aplinkos orą išmetamų teršalų ribinių verčių laikymąsi. Pvz., vadovaujantis Europos aplinkos agentūros į atmosferą išmetamų teršalų apskaitos metodika¹, individualiai šilumos gamybai naudojami katilai tam pačiam šilumos kiekiui pagaminti į aplinkos orą gali išmesti nuo 3 iki 15 kartų daugiau kietųjų dalelių (KD_{2,5})² nei centralizuotai tiekiamos šilumos gamybos katilais (1 MW ar didesnės vardinės šiluminės galios), atsižvelgiant į katilo aplinkosauginį veiksmingumą.

Skatinimas jungtis prie CŠT sistemos numatytas 18-tosios Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane³. Nacionaliniame oro taršos mažinimo plane⁴ patvirtinta priemonė Nr. P28 „Namų ūkių (būstų) jungimosi prie centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – CŠT) sistemos skatinimas“. Pagal šią priemonę iki 2029 m. numatyta teikti finansines paskatas namų ūkiams (būstams), kurie jungiasi prie CŠT sistemos (įgyvendinančios institucijos Energetikos ministerija ir Aplinkos ministerija).

Nuo 2021 m. rugsėjo 6 d. iki 2022 m. vasario 1 d. Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra (toliau – APVA) kvietė gyventojus teikti paraiškas gyvenamųjų namų prijungimui prie CŠT sistemos pakeičiant iškastinį kurą naudojančius šilumos įrenginius. Pagal šią Klimato kaitos programos lėšomis finansuojamą priemonę numatytas automatizuotų šilumos punktų įrengimo individualiame (vienbutyje, dvibutyje) name ar daugiabučiame name ir energetinio naudingumo

¹ EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook.

² Aplinkos oro tarša Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinės vėžio tyrimų agentūros paskelbta kancerogeninė žmogui (1 grupė); kietosios dalelės priskirtos prie kancerogeninių veiksmų (1 grupė).

³ veiksmas 6.2.6 „Įgyvendinti finansavimo priemonės netaršiams ir efektyvumą didinantiems šildymo sprendimams skatinti (jungtis prie centralizuoto šilumos tiekimo sistemos, <...>)“.

⁴ Patvirtintas Vyriausybės 2019 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 371.

sertifikato išdavimo išlaidų kompensavimas. Maksimalus subsidijos dydis namui negalėjo viršyti: vieno ar dviejų butų namui – 2,5 tūkst. eurų, daugiabučiui – 10 tūkst. eurų ir negalėjo viršyti 50 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų namui. Per 5 mėnesių kvietimo laikotarpį gautos tik 7 paraiškos iš dviejų miestų.

Pažymėtina, kad siekiant išsaugoti CŠT sistemos vartotojus, APVA administruojamomis katilų keitimo namų ūkiuose priemonėmis (finansuojamomis pagal Klimato kaitos programą ir iš ES struktūrinių fondų) nekompensuojamas katilų keitimas pastatuose, kurie prijungti prie CŠT sistemos.

Gyventojų pastatų prijungimą prie CŠT sistemos gali skatinti ir netiesioginės priemonės.

Pažymėtina, kad Vilniaus miesto savivaldybė 2021-10-27 priėmė sprendimą, kuriuo nustatė, kad „draudžiama individualių ir daugiabučių namų butų gyventojams kūrenti krosnis akmens anglimi ir durpių briketais. Minimas sprendimas įsigalioja 2023-06-01, valstybinio administravimo subjektams priėmus teisės aktus, draudžiančius kūrenti akmens anglimi ir durpių briketais“. Vilniaus miesto savivaldybės meras dėl šildymui naudojamos akmens anglies ir durpių briketų draudimo 2021 m. pabaigoje kreipėsi į Vyriausybės kanceliariją, kuri organizavo pasitarimą (dalyvavo Vilniaus miesto savivaldybės, Aplinkos ministerijos, Energetikos ministerijos ir APVA atstovai), kuriame sutarta inicijuoti atitinkamus įstatymų pakeitimus. Siekiant spartinti iškastinio kuro atsisakymą ir mažinti aplinkos oro užterštumą, rengiamas Aplinkos oro apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas. Planuojama siūlyti suteikti savivaldybėms teisę jų administruojamoje teritorijoje ar jos dalyje riboti tam tikrų kuro rūšių naudojimą, po pereinamojo laikotarpio įstatymu uždrausti į Lietuvos Respublikos rinką tiekti ir naudoti kietąjį iškastinį kurą.

Ribojimai deginti kietąjį kurą individualiai šilumos gamybai, maisto gaminimui ar karšto vandens ruošimui gali paskatinti daugiau namų ūkių būstų jungtis prie CŠT ar vietoj taršų kurą deginančių įrenginių įsirengti lokaliai taršos nekeliančias šildymo technologijas (šilumos siurblius). Šios iniciatyvos pagrindą siekiama įtvirtinti pagal ES reikalavimus privalomo atnaujinti rengiamo Nacionalinio oro taršos mažinimo plano pakeitimo projekte¹.

CŠT sistemos patrauklumą didina iš dalies ir nuo 2020 m. šilumos tiekėjams teikiamos finansinės paskatos (Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos lėšos) modernizuoti vidutinių kurą deginančių įrenginių (nuo 1 MW iki 50 MW nominalios šiluminės galios įrenginiai) išmetamų dujų valymo ir kitas taršą mažinančias sistemas, siekiant, kad šie kurą deginantys įrenginiai greičiau atitiktų pagal direktyvą 2015/2193² 2025 m. ir 2030 m. įsigaliojančias griežtesnes į aplinkos orą išmetamų teršalų ribines vertes. Valstybės prisidėjimas prie taršos mažinimo technologijų diegimo skatina ne tik spartesnę oro kokybės gerinimą, bet ir mažina šilumos kainas vartotojams dėl šilumos tiekėjams tenkančių mažesnių investicijų taršai sumažinti.

P. Žvirblis, tel. 8 695 28551, e. p. paulius.zvirblis@am.lt

¹ Suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei projektas teiktas derinti per Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinę sistemą TAIS derinti š. m. balandžio 19 d. – gegužės 17 d. laikotarpiu (numatytas patvirtinti iki š. m. rugpjūčio 15 d.)

² 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2193 dėl tam tikrų teršalų, išmetamų į orą iš vidutinio dydžio kurą deginančių įrenginių, kiekio apribojimo.